

ARCHIWUM
LEGIONÓW
i N. K. N.

Nr

1794

1794

Life H.

Samuelowicz polskim - świat cały.

(Qoz. pol. 1. XI. 37).

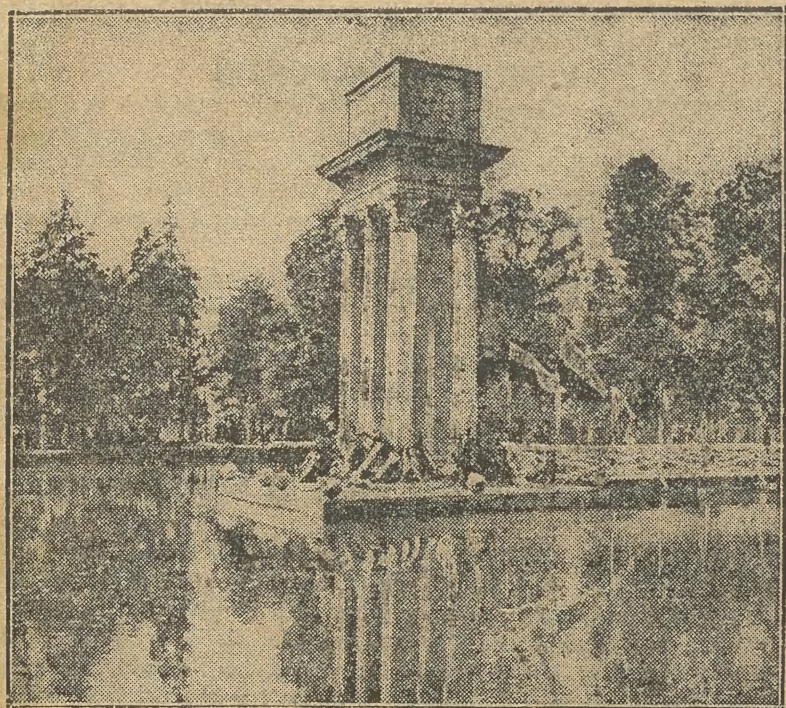
ZADUSZKI NA ROSSIE

Dziś w dniu Wszystkich Świętych do Wilna przybywają delegacje z całej Polski, aby na Rossie złożyć hołd Sercu Józefa Piłsudskiego

Panteonem polskim — świat cały

Mauzoleum gen. Bema w Tarnobrzegu

Zestawienie miejscowości, w których spoczywają prochy wybitniejszych Polaków okazałoby, że panteonem polskim jest — kula ziemska.

Elekcyjność tronu polskiego, na który powoływano królów z obcych dynastii, udział wojskowych polskich w wojnach, toczonych w obcej sprawie na obcej ziemi, by wzamian wyjednać po myślnie rozwiązanej „sprawy polskiej”, zesłanie przez zaborców osób politycznie zaangażowanych do obcych krajów i więzień, dobrowolna emigracja studentów i wojskowych po upadku powstań narodowych — wszystko to sprawiło, że groby wybit-

Słowackiego z Paryża, Kościuszki z Solury, ks. Józefa Poniatowskiego z Lipska, gen. Bema z Aleppo.

Z panujących spoczywają za granicą: Władysław II w Altonburgu w Saksonii; Henryk Probus we Wrocławiu; Wacław I w Pradze; Ludwik I w Białogrodzie; Bona, żona Zygmunta Starego w Bari; Stanisław Leszczyński w Nancy we Francji (tam również spoczywa żona z domu Jabłonowska oraz serce córki Marii, żony króla francuskiego Ludwika XV); August III w Dreźnie; Stanisław August w Petersburgu. Grób ostatniego króla polskiego zniszczyła woda za skórna. Ocaloną resztkę zwłok zabezpieczono w trumienie. Grób Władysława III Laskonogiego ma znajdować się w Raciborzu lub w Lubieńcu (Wielkopolska).

Groby dwóch synów Jana III Sobieskiego, królewiczów Jakuba i Konstantego, znajdują się w kościele św. Piotra w Rzymie.

Poza grobami królewskimi na Wawelu, spoczywają w kraju prochy panujących: Mieczysława I, Bolesława Chrobrego, Mieczysława II Gnuśnego, Kazimierza I Odnowiciela, Przemysława I i Przemysława II w Poznaniu; Władysława I Hermana i Bolesława III Krzywoustego w Płocku; Mieczysława III Starego w Kaliszu; Bolesława V Wstydliwego w kościele Franciszkanów w Krakowie; Leszka Czarnego w kościele Dominikanów w Krakowie; Aleksandra Jagiellończyka i Barbary, żony Zygmunta Augusta, w Wilnie. W katedrze warszawskiej spo-

czywają prochy ostatnich książąt mazowieckich: Janusza i Stanisława.

W kościele kapucynów w Warszawie znajduje się serce Jana III Sobieskiego, w kaplicy zamkowej w Warszawie serce Kościuszki a na cmentarzu na Rossie w Wilnie serce Józefa Piłsudskiego. Prochy tych wodzów spoczęły na Wawelu.

Najwięcej grobów polskich za granicą znajduje się we Francji, szczególnie w Paryżu (na cmentarzach Montmartre, Père Lachaise i innych), w Mont de Marsau (dep. Laude) i t. d. Na paryskim cmentarzu Montmartre aleja, w której znajduje się długi szereg grobów polskich, zarówno pojedynczych, jak i zbiorowych, nazywa się: „Allée des Polonais”. W Paryżu pochowani są: Chopin, Lelewel, Bohdan Zaleski, Nabelak, generałowie Dębiński, Kniaziewicz, Tyszkiewicz i inni. W Dreźnie znajduje się 86 grobów polskich. Spoczywają w nich: Kazimierz Brodziński, gen. Woyczyński, płk. Bojanowicz, mjr. Szemiot i inni. Na wyspie Helgoland znajduje się grób gen. Prądzyńskiego; w Konstantynopolu — dyktatora Langiewicza; w Smyrnie — gen. Paca; w Ameryce — Pułaskiego; w Lanzendorf pod Wiedniem — Stanisława Gorayskiego (na jego grobie, wzniesionym w 1809 r., napis objaśnia, że Gorayski był kapitanem „cohorsis polonicae custodiam Imperatori Gallorum”).

Z tego samego okresu pochodzi zbiorowy grób polski w Wagram pod Wiedniem. Pochowano tam wspólnie ułanów polskich, którzy polegli 5 lipca 1809 roku, walcząc po obu stronach: francuskiej i austriackiej. Jedni należeli do pułku ułanów gwardii Napoleona, którym to pułkiem dowodził gen. Krasinski, druzdy — do galicyjskiego pułku ułanów im. ks. Schwarzenberga.

Zbiorowy grób polski znajduje się także w Mestre pod Wenecją. Spoczywają w nim zwłoki dwóch Polaków „poległych w walkach o niepodległość Włoch”.

Grób Walerego Łukasińskiego znajduje się na cmentarzu twierdzy w Schlüsselburgu. Wznieziony tam w t. zw. sekretnym pałacu, Łukasiński zmarł i pochowany został dn. 5 lutego 1868 r.

W Małopolsce spoczywają: gen. Chłopicki w Krzeszowicach; gen. Skrzynecki w Krakowie; gen. Dwernicki w Łopatynie; gen. Kruszewski w Gogolewie; gen. Kołysko, płk. Ordon i Bronisław Szwarc we Lwowie; Aga-

ton Giller w Stanisławowie.

Grobów osób, pochowanych na obczyźnie, w miejscach trudnych lub z dala od rodziny i towarzyszy pracy czy broni, zazwyczaj nikt nie odwiedza nawet w dniu święta umarłych. Nikt również nie trafia na groby, których obecnie nie można już odnaleźć.

W Warszawie pierwotnie grzebano zmarłych w samym śródmieściu, bądź pod kościołami (św. Jana, Bernardyna i innych), bądź na cmentarzach, znajdujących się obok kościołów. Ze względów sanitarnych, w 1782 r., z nakazu władz kościelnych „w odleglejszych stronach miasta obrano miejsca na spoczynek zmarłych”. Tak „pierwszy oddalony od kościołów cmentarz” powstał u zbiegu ulic Zgoda i Przeskok. W 8 lat później „cmentarz przeniesiono za rogatki miasta”. Pierwszym znów takim cmentarzem za rogatkami był „cmentarz polowy”, zwany obecnie powązkowskim, założony na gruntach jurydyki Szymanowskiej w dniu 4 listopada 1790 r. Obok tego cmentarza, król Stanisław August wznosił kościołek pod wezwaniem św. Karola Boromeusza. Cmentarz, znajdujący się na jego obszarze, katakumby oraz kościołek z biegiem czasu rozszerzono. W związku z tym, zewnętrzne oznaki wielu grobów na cmentarzu powązkowskim zatraciły się, wobec czego dziś niepodobna już ustalić miejsc, w których owe groby się znajdują.

Tak jest m. in. z grobami: Antoniego Malczewskiego, który, jakby w przewidywaniu, że miejsce, w którym spocznie na wieki, pójdzie w zapomnienie, pisał: „na tym świecie śmierć wszystko zmiecie”; Hugona Kołłątaja, jednego z twórców konstytucji 3-go maja; jego sekretarza Franciszka Ksawerego Dmochowskiego, redaktora „Pamiętnika Warszawskiego”; biskupa Jana Albertrandego, prezesa Towarzystwa Przyjaciół Nauk; Jana Kilińskiego, przywódcy mieszczaństwa w czasie kwietniowej insurekcji warszawskiej w 1794 roku itd.

Niepodobna również ustalić, na którym miejscu pochowane zostały zwłoki gen. Sowińskiego, obrońcy Woli, w dniu 6 września 1831 r. Nie wiadome jest poza tym miejsce, gdzie spoczywają zwłoki ostatniego naczelnika powstania styczniowego Romualda Traugutta i jego pomocników Krajewskiego, Jeziorańskiego, Toczyńskiego i Żulińskiego, straconych na stokach cytadeli w dniu 5 sierpnia 1864 roku.

Sukna Bielskie i Angielskie
Modny deseń dla każdego
Polski przemysł ma Sukienny,
Sklep Jerzego Ossowskiego
Al. Jerozolimskie 13.

4838

nych Polaków rozsięte są po całym świecie. Znajdują się one w szczególności na obszarze Francji, Belgii, Włoch, Hiszpanii, Rosji (Syberia, Ural), Rzeszy Niemieckiej (Saksonia), Turcji, Szwecji, Ameryki, San Dominago.

Ilość tych grobów z biegiem czasu nieco zmalała, jako że sprowadzono do kraju prochy: króla Jana Kazimierza, Mickiewicza i

Jednym rzutem oka ogarnąć całą Warszawę! — Niezapomniane wrażenia daje lot okrężny nad stolicą. Cena 7.50 wraz z dojazdem na lotnisko i zwiezieniem portu lotniczego.

۲۰۱۲